

Toekomst van ons onderwijs

Onze koers

- Het door het Nederlandse publiek bekostigde onderwijs en onderzoek hoort tot de internationale top: de kwaliteit is onbetwist en de inhoud bij de tijd.
- Iedereen heeft toegang tot het onderwijs en gelijke kansen om het maximale uit talenten te halen.
- Ons onderwijs motiveert leerlingen en studenten om het beste uit zichzelf te halen, in een goede balans tussen motivatie, welzijn en prestatie.
- Leerlingen en studenten krijgen op alle niveaus de hoge waardering die ze verdienen voor zowel praktische als theoretische vaardigheden.
- Een leven lang ontwikkelen is vanzelfsprekend: volwassenen kunnen zich her-, bij- en omscholen bij publieke onderwijsaanbieders.
- Werken in het onderwijs is aantrekkelijk en onderwijsprofessionals hebben de ruimte om zich te ontwikkelen.
- Onze kennisecosystemen maken Nederland de meest aantrekkelijke plek voor (internationaal) onderzoeks- en innovatietalent.

Ankerpunten

We definiëren vijf ankerpunten die moeten bijdragen aan het realiseren van onze koers:

- Een vroege start is de beste basis
- Doorlopende leerlijnen in het onderwijs
- Leven lang ontwikkelen is vanzelfsprekend: naar een brede, sterke leercultuur
- Onderwijsprofessionals: naar aantrekkelijker werk in een samenwerkende sector
- Onderzoek en innovatie van wereldniveau

Pleidooi voor groot onderhoud aan het Nederlandse onderwijssysteem

De publieke waarde van onderwijs is enorm. Juist in een crisistijd als deze speelt onderwijs als 'vitale sector' een belangrijke rol in de samenleving. Via digitale en andere flexibele oplossingen blijkt de sector in staat om in te spelen op een crisis van grote omvang. De aanwezige innovatiekracht is groot. Tegelijkertijd zijn er grote zorgen over wat de impact van de corona crisis zal zijn, bijvoorbeeld over gemist onderwijs door jonge kinderen, leerlingen en studenten en door verder toegenomen kansenongelijkheid. Het coronavirus zorgt voor een nieuwe realiteit. Een die veel vraagt van het onderwijs en ontstaan is tegen de achtergrond van reeds bestaande problemen en uitdagingen waarmee jonge kinderen, leerlingen, ouders, studenten, leraren en schoolleiders zich op dagelijkse basis geconfronteerd zien. De crisis vergroot deze problemen en uitdagingen. Om deze problemen en uitdagingen aan te gaan zijn de komende kabinetsperiodes structurele en brede additionele investeringen noodzakelijk. Maar meer geld alleen is geen oplossing. Er is een heldere koers nodig.

Om ervoor te zorgen dat alle jonge kinderen, leerlingen en studenten de kans krijgen het optimale uit hun talenten te halen en dat werken in het onderwijs aantrekkelijk blijft, is groot onderhoud aan het onderwijssysteem nodig. Als vertegenwoordigers van leerlingen, studenten, docenten, onderwijsondersteuners, schoolleiders, onderwijsbesturen en kinderopvangorganisaties hebben wij daarom, al voor het ontstaan van de

coronacrisis, de handen ineen geslagen. Vanuit een gezamenlijke probleem-analyse hebben wij in het discussiestuk 'Toekomst van ons onderwijs' een koers voor de toekomst geschetst. Over dit stuk zijn wij de afgelopen maanden, onder meer via zeven dialoogsessies, het gesprek met de samenleving aangegaan.

Wat de dialoog met de samenleving ons heeft gebracht

Het sectoroverstijgende discussiestuk 'Toekomst van ons onderwijs' vormde in januari het startpunt van een brede dialoog over de toekomst van het onderwijs. Deze dialoog vond de afgelopen maanden plaats binnen en tussen onderwijssectoren, met onze partners buiten het onderwijs en met de samenleving. Met grote bereidheid namen leerlingen, studenten, ouders, onderwijsprofessionals, beleidsmakers, bestuurders en anderen de moeite om met ons in gesprek te gaan. Onbevangen is met elkaar gesproken over koers en ankerpunten. De dialoog heeft ons geleerd dat er onder de deelnemers brede consensus is over de in het discussiestuk geschetste probleemanalyse en koers. Over de uitwerking hiervan bestaat natuurlijk verschil van inzicht. Een beschouwing van de dialoog is te verkrijgen bij de betrokken partijen.

We realiseren ons dat de gevoerde dialoog slechts het begin van het gesprek is en dat de toekomst van ons onderwijs een continue gesprek behoeft met alle belanghebbenden. Dit gaat alle Nederlanders aan, nu en in de toekomst. We realiseren ons ook dat de tot nu toe gevoerde dialoog is gevoerd tegen de achtergrond van de huidige grote problemen en uitdagingen waarmee jonge kinderen, leerlingen, ouders, studenten, leraren en schoolleiders zich op dagelijkse basis geconfronteerd zien. Denk aan het lerarentekort, de hoge werkdruk in het onderwijs en natuurlijk de nieuwe realiteit die is ontstaan door de coronacrisis. Dit zijn vraagstukken die op de korte termijn onze volle aandacht vragen. Het laat echter onverlet dat een gedegen en breed gedragen visie op de toekomst

van ons onderwijs onontbeerlijk is. Juist nu worden hardnekkige problemen, zoals de toenemende kansenongelijkheid, versterkt.

De gewenste aanpassingen vragen in de eerste plaats actie van onszelf: het is nodig dat de sectoren en organisaties daarbinnen samenwerken en lastige keuzes maken. Tegelijkertijd vraagt de voorgestelde koersaanpassing zeker ook iets van de politiek. Commitment, bekostiging en beleid voor de lange termijn zijn noodzakelijk. Want richting bepalen voor het onderwijs van de toekomst doe je voor volgende generaties en niet voor één volgend kabinet.

Nu keuzes maken voor de toekomst: onze boodschap aan de politiek

Vijf ankerpunten voor de toekomst

Als brede coalitie van onderwijspartijen definiëren we vijf ankerpunten die het fundament vormen onder onze koers. Laten we gezamenlijk optrekken om deze ankerpunten verder vorm te geven. Om concrete stappen te kunnen zetten is het nodig dat deze ankerpunten worden verweven in het kabinetsbeleid en de verkiezingsprogramma's die op dit moment worden samengesteld.

- **Een vroege start** is de beste basis. Kinderen moeten al vanaf jonge leeftijd naar een basisvoorziening kunnen die voor iedereen toegankelijk is. Voor jonge kinderen met een (taal)achterstand geldt dat zij intensiever begeleid moeten worden om deze achterstand zo snel mogelijk in te halen.
- **Doorlopende leerlijnen in het onderwijs.** Een stelsel waarin de kwaliteit van en wisselwerking tussen kinderopvang, primair, voortgezet én vervolgonderwijs centraal staat, is nodig. Dit vraagt om een sterkere funderende fase, met doorlopende leerlijnen en waarin leerlingen kiezen voor een vervolg in de kwalificerende fase als ze

Dit gaat alle
Nederlanders
aan, nu en in
de toekomst.

daaraan toe zijn. Daarnaast zijn er meer mogelijkheden nodig om verschillende modules op verschillende niveaus te kunnen combineren in de kwalificerende fase. Die flexibiliteit betekent dat het vervolgonderwijs de toelating differentieert en doorstroom ('wissel') mogelijkheden creëert.

- **Leven lang ontwikkelen is vanzelfsprekend: naar een brede, sterke leercultuur.** Voor een brede, sterke leercultuur moeten leren, werken en onderzoeken veel dicht bij elkaar worden gebracht in nieuwe arrangementen voor alle Nederlanders van alle opleidingsniveaus. Een gezamenlijk publiek aanbod van modulair onderwijs op MBO, HBO en WO niveau moet worden ontwikkeld, met een gestandaardiseerde certificering en nieuwe werkwijzen om vraag en aanbod bij elkaar te brengen (bijvoorbeeld 'werkwinkels'). Een aanvullend LLO leerrecht van 1 week scholing per jaar aan iedere Nederlander vanaf 27 jaar kan een structurele verandering in leercultuur te weeg brengen. Bij hoger opgeleiden draagt dit vooral bij aan wendbaarheid en economische groei. Door mensen met lagere opleidingsniveaus bovendien extra leerrechten toe te kennen, wordt de kansengelijkheid bevorderd. Nederlanders met een lager of middelbaar opleidingsniveau krijgen daarom de beschikking over aanvullende extra leerrechten.
- **Onderwijsprofessionals: naar aantrekkelijker werk in een samenwerkende sector.** Er is een nieuwe visie nodig op het opleiden van leraren en op loopbanen zodat het beroep van leraar aantrekkelijk is. De leraar is de drijvende kracht achter onderwijskwaliteit en 'evidence based' onderwijsinnovatie.
- **Onderzoek en innovatie van wereldniveau.** We kunnen alleen een hoogwaardige kennissamenleving zijn als ook het onderzoek van wereldniveau is, van sociale wetenschappen tot en met natuur, techniek en gezondheid. Het versterken van onderwijsinnovatie vraagt daarbij om een onderzoeks- en kennisinfrastructuur met 'slimme

verbindingen' tussen alle onderwijssectoren, van kinderopvang en primair onderwijs tot en met universiteit.

- **Tot slot:** aanvullend op bovenstaande ankerpunten is het nodig dat leerlingen en studenten voldoende ruimte hebben om het beste uit zichzelf te halen. Voor een juiste balans tussen motivatie, welzijn en prestatie is het onder meer nodig dat zij (meer) regie hebben over hun eigen leer- en ontwikkelproces.

De vijf ankerpunten zijn niet willekeurig gekozen: ze volgen de studie- en leerloopbaan van kinderen, jongeren en studenten en overstijgen de huidige schotten tussen sectoren in ons onderwijssysteem.

Een visie, een plan en regie voor de lange termijn

We staan voor de uitdaging een nieuwe onderwijs toekomst vorm te geven. Een uitdaging die nauw verweven is met andere transitie, zoals de omslag naar een energieneutrale, duurzame samenleving. We pleiten dan ook voor een gedragen visie voor de lange termijn op onderwijs, ontwikkeling en innovatie. Een visie met een breed maatschappelijk draagvlak en breed politiek commitment. Een bestendige lijn voor het komende decennium.

Om hiertoe te komen is het nodig dat een brede maatschappelijke coalitie daadkracht, investeringen, kennis en kunde bundelt en een gezamenlijk plan opstelt, met een gecoördineerde aanpak analoog aan het klimaatbeleid. Wij doen een oproep aan betrokkenen uit het onderwijs, maatschappelijke partners, het bedrijfsleven, de politiek en de overheid om deze handschoenen samen met ons op te pakken. Wij willen samen - in de aanloop naar het nieuwe regeerakkoord - een stevig fundament leggen voor een breed gedragen agenda die onder regie van opeenvolgende kabinetten wordt uitgevoerd. In lijn met onze visie spreekt het voor zich dat dit lange-termijn-pad 'evidence based' is en continu wordt ondersteund door wetenschappelijk en praktijkgericht onderzoek.

De vijf
ankerpunten
overstijgen de
huidige schotten
tussen sectoren
in ons onderwijs-
systeem.

Investeren in de toekomst

Wij realiseren ons dat er door de huidige crisis uitzonderlijke economische maatregelen worden getroffen door het kabinet en dat er momenteel veel onzekerheden zijn. Tegelijkertijd is het juist voor economisch herstel nodig te investeren in ons onderwijs en onze kenniseconomie. Ook daarom kunnen we er niet aan ontkomen erop te wijzen dat onze investeringen in onderwijs en wetenschap op lange termijn naar een structureel hoger niveau zullen moeten worden gebracht. Zo zien we dat de nationale onderwijsuitgaven per leerling en student in de door ons omringende landen veel sterker stijgen dan in Nederland. En dat terwijl de uitdagingen waar ons onderwijs voor staat alleen maar toenemen. Daarom werken wij aan een onderbouwde berekening van de benodigde structurele en additionele investeringen voor de toekomst. Want alleen met structurele en brede investeringen kunnen we daadwerkelijk eerder beginnen, langer doorgaan, onnodige barrières weghalen, werken in het onderwijs aantrekkelijk houden, alle talenten van leerlingen en studenten de kans geven om tot wasdom te komen en onderzoek en innovatie van wereldformaat behouden. ■

